

Duchowość liturgiczna w świetle sakramentu chrztu
XLIII Sympozjum Wykładowców Liturgiki w Straszynie

(Straszyn k. Gdańska, 10–11 września 2007 r.)

Spotkania przedstawicieli tej samej dyscypliny naukowej stanowią zazwyczaj doskonałą okazję do wymiany doświadczeń i podzielenia się swoimi przemyśleniami na wcześniej ustalony temat. Tegoroczne XLIII Sympozjum Wykładowców Liturgiki odbyło się w dniach 10–11 września 2007 r. w domu rekolekcyjnym archidiecezji gdańskiej w Straszynie k. Gdańska. Wygłoszone na nim referaty związane były z głównym tematem spotkania *Duchowość liturgiczna w świetle sakramentu chrztu*.

Po krótkim wprowadzeniu w naukową problematykę spotkania, pierwszy referat sesji przedpołudniowej, zatytułowany *Formy przeżywania chrztu w starożytności chrześcijańskiej*, wygłosił ks. dr Mariusz Majewski z Legnicy. Przedstawił w nim

trzy najistotniejsze momenty celebracji: słowa formuły sakramentalnej, dla której w starożytności wydają się występować dwie wersje, obrzęd nałożenia białej szaty, który powstał ze zdejmowania szat do chrztu i nabrał znaczenia symbolicznego najpierw na Wschodzie, a dopiero od IV w. również na Zachodzie, oraz jako trzeci moment — konsekwencje łaski płynącej z sakramentu, którymi są: wzrost w wierze, życie w oczekiwaniu paruzji oraz przełożenie faktu chrztu na codzienność, oznaczające nawet gotowość do męczeństwa. Symbol białej szaty może i dziś być wykorzystywany duszpastersko w przygotowaniu nie tylko do sakramentu chrztu, ale również bierzmowania, małżeństwa, gdzie jest ona używana, a nawet w katechezie o przygotowaniu do dobrej śmierci, gdzie kolor biały mógłby być alternatywnym w liturgii pogrzebu.

Bezpośrednio po tym referacie nastąpił drugi wykład, wygłoszony przez ks. dra hab. Krzysztofa Koneckiego: *Celebracja niedzieli jako konsekwencja chrztu*. Referent rozpoczął stwierdzeniem, że chrzest stanowi jedynie jakby połowę sakramentu, jego resztą jest życie chrześcijanina, w którym niezwykle istotne jest świętowanie niedzieli, a zwłaszcza niedzielna Eucharystia, które są mocno zagrożone procesem zeświecczenia. Istnieje cały szereg konsekwencji faktu chrztu, które obligują przyjmujących ten sakrament do świętowania dnia Pańskiego. Niedziela jest świętowaniem włączenia do wspólnoty Kościoła, udziału w Misterium Paschalnym Chrystusa, sprawowaniem kultu, winna być przeżywana w duchu solidarności z ludźmi w potrzebie, jako dniem nowości życia, oraz przeniknięta radością. Chrześcijanin powinien przeżywać swój chrzest, nie ograniczając tego jedynie do uczestnictwa we Mszy św., ale odnajdując w niedzielnym świętowaniu wiele do tego okazji dla chrzcielnej anamnezy. Referaty uzupełniła dyskusja, a po niej liturgiczna modlitwa w ciągu dnia.

Na sesję popołudniową przewidziano również dwa wystąpienia. W pierwszym z nich ks. dr Konrad Krajewski, pracujący w Biurze Ceremonii Papieskich, zaprezentował trzy nowe wydane w Watykanie publikacje, które wydają się być niezwykle cenne dla liturgistów, a związane są ze zmianą, jaka w 2005 r. dokonała się na Stolicy Piotrowej. Pierwsza z publikacji, jak zdradził referent (uczestniczący w pracach nad nią), przygotowana została dość szybko, w pośpiechu, po łacinie i po włosku, spowodowanym koniecznością zaistniałej sytuacji. Omawia ona dokładnie sposób postępowania przy obejmowaniu posługi Piotrowej przez nowego Biskupa Rzymu. Kolejna pozycja, *Sede Apostolice Vacante*, zawiera niezwykle istotne wskazania dotyczące sposobu postępowania po śmierci papieża. Trzecia publikacja, licząca ponad 1200 stron, związana jest z Wielkim Jubileuszem Roku 2000 i stanowi niezwykle cenną dokumentację tego wydarzenia, zawierającą m.in. teksty źródłowe, przemówienia papieża i kardynałów, obrzędy liturgiczne z bardzo cennymi objaśnieniami bpa Martiniego. Prelegent poruszył również tematykę wydanego niedawno przez Benedykta XVI motu proprio *Summorum Pontificum*, wyjaśniając motywy oraz tło jego powstania i opublikowania.

Drugi z popołudniowych referatów, *Wychowanie do świadomości chrzcielnej*, wygłosił ks. dr hab. Czesław Krakowiak, prof. KUL. Motto tego wystąpienia stanowiły słowa Tertuliana: „Nikt nie rodzi się chrześcijaninem, tylko się nim staje”, które w odniesieniu do sakramentu chrztu obligują do ciągłego pogłębiania świadomości chrzcielnej u przyjmujących ten sakrament. Wychowanie jest bardzo złożonym procesem i nie może ograniczać się jedynie do przekazywania umiejętności, ale do dawania świadectwa i jest obowiązkiem rodziców, chrzestnych, ale i wszystkich ochrzczonych. Do chrztu nawiązują jednak także inne wydarzenia sakramentalne chrześcijańskiego życia: pokuta chrześcijańska, Eucharystia, Wiatyk, a nawet pogrzeb, profesja zakonna i konsekracja dziewic, a także przeżywanie roku liturgicznego, które stanowią doskonałe okazje do odnowienia i pogłębienia świadomości chrztu. Nieocenioną rolę odgrywać mogą tu również ruchy i wspólnoty, jak również indywidualne formy przypominania chrztu.

Nastąpiła ożywiona dyskusja, po której ogłoszono komunikaty o przygotowywanych monografiach habilitacyjnych i doktoratach, oraz o prowadzonych badaniach naukowych i nowych publikacjach w wydziałowych ośrodkach liturgicznych w kraju.

Po wieczornej Mszy św. miało miejsce spotkanie organizacyjne Sekcji, na którym ustalono tematykę kolejnego sympozjum, które odbędzie się w Legnicy.

Drugi dzień sympozjum rozpoczął się od Mszy św. koncelebrowanej połączonej z jutrznią. Po niej nastąpiły kolejne wystąpienia prelegentów. Pierwszy z referatów tego dnia na temat *Chrztu w duchowości protestanckiej* wygłosił ks. prof. dr hab. Władysław Nowak z UMW w Olsztynie. *Deklaracja o wzajemnym uznaniu chrztu* określa ten sakrament jako zjednoczenie z Chrystusem, osobistą relacją do Boga, wymaga zatem aktywnego zaangażowania. Referent ukazał chrzest w liturgii protestanckiej, który ma miejsce w trakcie nabożeństwa, przy udziale całej wspólnoty. Bardzo mocno podkreśla się udział ochrzczonego w Misterium Paschalnym Chrystusa, a także wezwanie do życia chrześcijańskiego na co dzień. W ścisłym powiązaniu ze chrztem stoi confirmacja, która nie jest uzupełnieniem chrztu, ale świadomym potwierdzeniem przyrzeczeń chrzcielnych i uprawnia do udziału w Wieczery Pańskiej. Anamneza chrztu ma miejsce w trakcie roku liturgicznego szczególnie w każdą niedzielę, a zwłaszcza w Wielkanoc oraz w Epifanię.

Następnie wygłoszona została seria komunikatów, którą rozpoczął ks. dr Mateusz Matuszewski z UKSW (Warszawa) mówiący na temat *Nieszpory chrzcielne, dawniej i dziś*. Referent przedstawił ich historię sięgającą starożytności chrześcijańskiej, poszczególne elementy, które w Rzymie odbywały się w różnych świątyniach, oraz ich upowszechnienie w zachodniej Europie. Tradycja nieszporów chrzcielnych została dziś, niestety, nieco zapomniana, stąd warto byłoby ją przywrócić, gdyż mogą one stanowić znakomitą okazję pogłębiania świadomości przyjętego chrztu.

Ks. dr Stanisław Szczepanec z PAT (Kraków) wygłosił komunikat *Aspekty chrzcielne w niedziele wielkanocne*. Chrzest stanowi pierwszy moment wzrostu

w łasce, co szczególnie przypominane jest w oktawie Wielkanocy, ale również przez cały okres wielkanocny. Najistotniejszą rolę odgrywają tu jednak niedziele wielkanocne, dla których referent przedstawił swoje propozycje liturgiczne: Nowennę do Miłosierdzia Bożego, „Drogę światła” oraz nawiązanie do sakramentu bierzmowania.

S. dr Adelajda Sielepin z PAT (Kraków) w oparciu o doświadczenia krakowskie przedstawiła komunikat *Katechumenat przedchrzcielny dorosłych*. Działający od 18 lat ośrodek w Krakowie zebrał w tym czasie wiele cennych doświadczeń z osobami, które jako dorosłe zdecydowały się na przyjęcie chrztu i mogą one stanowić cenną inspirację dla innych tego typu ośrodków w Polsce.

Po serii komunikatów ks. bp Stefan Cichy, przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, podzielił się informacjami z jej prac.

Ostatni z referatów, na temat *Rzeczywistość chrzcielna w skrutyniach wielkopostnych*, wygłosił ks. prof. dr hab. Jacek Nowak z UKSW (Warszawa). Skrutynia stanowiły w starożytności chrześcijańskiej niezwykle istotny element przygotowania do chrztu, jak ukazał rys historyczny przedstawiony przez referenta. W średniowieczu połączone zostały jednak z samą liturgią chrztu św. i dopiero Sobór Watykański II przywrócił im właściwe ich miejsce w niedziele Wielkiego Postu — jako elementu przygotowania na przyjęcie sakramentu. Każde ze skrutyniów posiada swoją bogatą symbolikę, obrazującą działanie chrztu, która dziś na powrót może być wykorzystana w przygotowaniu katechumenalnym.

Część naukową symposium zakończyła dyskusja na podjęte w referatach tematy. Podsumowania obrad dokonał ks. prof. dr hab. H.J. Sobeczko, przewodniczący Sekcji Wykładowców Liturgiki w Polsce.

Niezwykle cennym ubogaceniem dla uczestników spotkania był popołudniowy wyjazd do Trójmiasta, podczas którego mogli się oni zapoznać zarówno z jego współczesnością, jak i ogromnym bogactwem spuścizny historycznej Gdańska Gdyni i Sopotu.

Ks. Joachim Kobienia